
Toost Bergers:: Javni prostori ulic so mestna prizorišča

Author(s): Matej Nikšič, Toost Bergers and Ivan Stanič

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 17, No. 1-2, Pozabljeni modernizem mest / The forgotten modernism of cities (2006), pp. 63-65

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/24920724>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Matej Nikšič

Joost Bergers: Javni prostori ulic so mestna prizorišča

Joost Bergers je projektni vodja v skupini za ulična prizorišča oddelka za planiranje in transport londonskega Cityja. Maja 2007 je imel med obiskom v Ljubljani javno predavanje o programih mesta London, vezanih na ustvarjanje kakovostnih javnih prostorov. Po njem se je prijazno odzval našemu vabilu in povedal še nekaj podrobnosti o delu skupine.

Po čem se urbano okolje londonskega Cityja razlikuje od drugih; kakšna je njegova vloga v širšem okviru in katere dejavnosti so v njem? *City je najstarejši del Londona, zgrajen je na temeljih rimskega Londiniuma. V večjem delu so ohranjene srednjeveška ulična mreža pa tudi zgodovinske stavbe. Zgodovinske značilnosti bodo ohranjene, toda moderne stavbe, zgrajene po letu 1960, imajo krajšo življenjsko dobo in se jih nadomešča po 30 ali 40 letih. Londonški City je v svetovnem merilu vodilno finančno in poslovno središče. Tukaj se ustvarja dober del prihodkov Londona in Združenega kraljestva.*

Kako močna je lokalna skupnost londonskega Cityja?

V Cityju je približno 7500 prebivalcev, kar je najmanj izmed vseh londonskih lokalnih skupnosti, je pa tudi geografsko najmanjša med njimi. Poimenovana je tudi kvadratna milja. Večina ljudi živi v sosesstvu Barbican, kjer je lokalna skupnost kar močna. Opaznejša je poslovna skupnost. Več kot 300.000 ljudi dela v Cityju.

Kako bi na splošno opisali javne odprte prostore Cityja; po čem se razlikujejo od javnih odprtih prostorov v drugih delih Londona ali večjih evropskih mestih?

Zaradi zgodovinskega značaja in izredno visoke cene zemljišč je sorazmerno manj odprtih prostorov kot v drugih delih Londona. Ti so pogosto tlakovani z dobro vzdrževanimi vrtovi, toda skriti so med stavba-

mi. Prav vznemirljivo se je potepati po Cityju in odkrivati slabo poznane prostore.

Kdaj in kako se je pobuda Izziv mestnih prizorišč začela – kdo so bili pobudniki in kateri so bili začetni cilji?

Začela se je leta 2000. Spoznali so, da City zanemarja svoj javni prostor in da se je zelo malo naredilo od 60. let, ko se je gradnja velikih poslovnih stavb razbobotila. Glavni pobudnik je bil Victor Callister, ki je prepoznal, da pomanjkljiva pozornost ulicam in prostorom slabo vpliva na City, ki je vodilno svetovno poslovno in finančno središče, pa tudi na tam živečo

skupnost. Prvi cilj je bil izboljšati javni prostor Cityja.

Kateri so glavni cilji pobude zdaj, kdo pri njih sodeluje?

Koncept se ni bistveno spremenil. Še vedno je prvi cilj izboljšanje. Javni prostor mora biti rešen navlake, privlačen in dostopen vsem. Oddelek za planiranje in transport je odgovorna ustanova, ki je pristojna za izvajanje, od pobud do dokončanja. Najpomembnejša naloga je zagotavljanje sredstev, soglasij in načrtov. Oddelek za okoljske storitve nadzira izvajanje projektov, torej delo naših prevzemnikov in veliko drugih ad hoc izvajalcev.

Kako pripravite navodila za oblikovalce?

Navodila so v priročniku o Uličnih prizoriščih Cityja, ki ga imajo na razpolago in v pomoč (krajinski) arhitekti. Morda je najpomembnejše upoštevanje vgraditve ustreznega gradiva in gradbenih detajlov. Pomembno je tudi, da je pri vsakem posegu možna preprosta vključitev prostora v redno tekoče vzdrževanje, kar pomeni, da je nujna uporaba omejenega nabora visokokakovostnega gradiva. Posegi so vsekakor zelo odvisni od razpoložljivih sredstev.

In kako se projekt financira?

Na razpolago je več virov. Projekte razvijamo v finančnem partnerstvu. City se odzove z vsoto, enako tisti, ki jo ponudijo drugi financerji. Odgovoren je za porabo in vedno vlaga v zemljišča v javni lasti.

Kaj je vloga t. i. dogovora 106?

Tò je planska/zakonska (naložbena) obveznost. Ko se bruto površine na zemljišču povečajo, se takšen dogovor sproži. Seveda je to, kje bo denar porabljen in za kaj, predmet pogajanja (npr. cenejša stanovanja, avtobusna postajališča, ulična prizorišča), vendar bo porabnik City, ki bo dodal sredstva v enaki izračunani višini plačila. Pomemben financer je tudi transportni oddelek mesta London.

Ali je nova zasnova prostora interdisciplinarna naloga? Če je, kateri strokovnjaki navadno sodelujejo? Ali razpisujete natečaje, da bi zagotovili najboljše rešitve?

Zanimivo vprašanje. Domnevam, da je to odvisno od okolja in vsebine oziroma načina ustvarjanja kakovostnejšega prostora. Trdim, da je za učinkovitost nuj-

no čvrsto ogrodje ključnih deležnikov. Vključevanje ljudi, skupin lahko ustvari predanost, vendar hkrati tudi upočasni izvajanje.

Kateri so najpogostejši posegi?

Z vsemi ustvarjamo kakovostne javne prostore. Mnogi odvzemajo prostor motornemu prometu in ga namenjajo pešcem.

Kako v javnem prostoru uravnotežite interese pešcev in voznikov; kako opravičujete zmanjšanje površin za promet vozil in parkiranja v korist nemotoriziranih uporabnikov?

Zaradi pretežno srednjeveškega uličnega vzorca je veliko ulic ozkih in manj ustreznih za motorizirani promet. Uporabljajo jih za bližnjice, dostavna vozila pa še povečujejo zastoje. Če bi uredili ulice, tako da ustrezajo namenom, in preusmerili motorizirani promet na glavne ceste, bi lahko sprostili prostore za pešce, dostop do različnih prostorov pa omogočili potrebam posameznih okolij.

Ali vabite uporabnike prostora k dejavnemu ali manj dejavnemu sodelovanju v kateri koli fazi procesa; so lokalni uporabniki sploh vključeni?

Če se ulico zapre ali dostop omeji, se je treba posvetovati. Pri strategijah, ki posegajo v javni prostor, je posvetovanje z javnostjo obvezno. Takšni dogodki sprožajo predanost in razumevanje.

Ali se z Izzivom mestnih prizorišč izboljšujejo tudi zelene površine?

Poskušamo saditi drevice in zelenice, kjer je ustrezno in mogoče. Oddelek za odprte prostore je odgovoren za projekte vrtov in parkov Cityja. Takrat tesno sodelujemo.

Ali spremljate uporabo prostora po dokončanju oblikovalskega posega; kako ocenjujete učinkovitost nove ureditve?

Najprej je treba poudariti, da se je učinkovitost izboljšala. Opazne so spremembe v vedenju ljudi in rabi prostora, za izboljšane prostore zares skrbijo. Z ljudmi na cesti smo se pogovarjali pred prenovo in po njej. Očitno je, da opazijo in sprejemajo spremembe. V zadnjem desetletju se je obseg motoriziranega prometa v Cityju zmanjšal za več kot 30 odstotkov. Razlag je vsekakor več, vendar je povečanje površin za pešce nedvomno prispevalo k temu.

Dolžina poteka reke Temze skozi London je precejšnja. Kakšna je vloga tega predela kot javnega prostora? Ali tam izvajate kakšno posebno strategijo?

Temza je največja odprta površina v Londonu in odločilno prispeva k njegovi biodiverziteti. Ob njej poteka steza, t. i. Thames Path. V Cityju je poimenovana Riverside Walk. Dostopna je le pešcem, kolesarjenje, deskanje ipd. niso dovoljeni. Cilji strategije za njeno izboljšanje so ustvarjanje dostopnih povezav med obrežjem in samim Cityjem, ustvarjanje novih in prenova zdajšnjih zelenih površin, omogočanje zadovoljstva z izrabo tega prostora in pospeševanje biodiverzitet Temze.

Ali želite dolgoročno ustvariti širšo mrežo kakovostnih javnih prostorov? Kako sodelujete s sosednjimi lokalnimi skupnostmi in kakšna je vloga mestne uprave in njenega oddelka za planiranje?

Strategije težijo k ustvarjanju mreže lokalnih območij, kot so Riverside Walk, Fleet Street Courts and Lanes, Carter Lane Quarter. To so posamezne entitete, ki jih je treba urejati skladno z njihovo celovitostjo oblikovanja, označevanja ipd. Povezovanje v mrežo ni cilj, je pa lahko končni rezultat.

Ali se navezujete na županov program sto javnih prostorov?

Naši projekti nimajo nobene zveze z županovimi.

Nekaj časa ste preživali v Ljubljani, glavnem mestu Slovenije. Kako se vam prikazujejo odprti javni prostori tega mesta?

To je zelo zeleno mesto s slavno zgodovino in ulično mrežo. Staro mesto in Tromostovje sta dobra primera delitve prostora. Dejavnosti v in ob odprtem prostoru ga ustvarijo ali uničijo. Videti je, da staro mesto kar dobro deluje. Še najboljše je, da je tam veliko izjemno kakovostnih prostorov. Poti k obmestju so široki bulvarji, spomeniki preteklosti. Njihova zasnova ne omogoča najboljšega oblikovanja, saj se ogromno prostora izgublja na razvrstilnih pasovih. Zdi se mi, da so zmogljivosti cest pretirane glede na prometne obremenitve.

Če bi bili odgovorni za urejanje javnih prostorov v Ljubljani, kako bi opisali svoja prva razmišljanja in dejanja?

Najprej bi se vprašal, čigav je ta prostor in kdo ga uporablja. Načrte bi zagovarjal s stališča javnega in javnosti predstavil prednosti. Ustvaril bi gibanje, javnost je ključna. Vsekakor obstaja poslovni interes za visokokakovostno javno dobro. Torej, ustvarjanje gibanja in »velike slike«, npr. strategije, je že dober začetek. Pokazati je treba koristi in si prizadevati za njihovo povečevanje. Strategija za javno dobro s stvarnimi izboljšavami, ki jih je mogoče izvajati kot projekt, drugega za drugim, bi zagotovo ustvarila zanimanje in viden napredek.

Kakšno spodbudo bi dali tistim, ki želijo izboljšati odprte javne prostore, vendar nimajo potrebne operativne moči?

Organizirajte. Predstavite svoje zamisli. Ustvarite gibanje. Omogočite ljudem videti koristi in zagotovite denar. Ne čakajte na »dokončni« načrt za urejanje nekakšne prestižne lokacije. Začnite na lokacijah, kjer je verjetnost izvedbe večja in lahko nekaj dosežete.

Še sklepno vprašanje, kaj naredi javni prostor dober, kateri je vaš najljubši javni prostor?

Zame je dober javni prostor tisti, ki daje uporabnikom in okolju. Funkcija je pomembnejša od oblike. Najljubši so mi zgodovinski prostori evropskih mest, prav posebno pa osrednji trg mesta Deventer na Nizozemskem. Uporabljajo ga pešci, kolesarji, po potrebi lahko vanj vstopajo motorna vozila. Prav navaja k odpiranju lokalov in restavracij, ki se razlezejo v trg. Tukaj so tudi tržnica, sejmi in zabava. To je prostor za ljudi, ki je obkrožen s prekrasnimi zgodovinskimi stavbami.

Mag. Matej Nikšič, univ. dipl. inž. arh., Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: matej.niksic@uirs.si

Prevedel: Ivan Stanič